

УДК 72.011 (075)

**ЕСТЕТИЧНА СКЛАДОВА ДИЗАЙНУ, РАДЯНСЬКИЙ СПАДОК
І КРАСА, ЯКА ВРЯТУЄ СВІТ**

О. А. МЕЛЬНИК

Хмельницький національний університет

Кожен дизайнер, архітектор, художник рано чи пізно постає перед питанням – яка його роль в сучасному світі. Як його діяльність впливає на те середовище в якому він знаходиться? Чи це просто робота в якій він добре реалізує свої вміння, чи спосіб самовиразитись, чи можливо спроба змінити навколишню дійсність, світ? Як знайти цей ідеальний баланс між мистецькою складовою і комерційним середовищем в якому знаходиться дизайн? Який головний орієнтир в усіх творчих пошуках? Що таке естетика і чому вона має таке велике значення в нашому житті...

Першочерговим завданням кожного архітектора і дизайнера є створення необхідного простору, гармонійного середовища, яке задовільнило б потреби людей.

А які існують потреби людей? Давайте будемо відверті-яка найголовніша потреба людини? Бути коханим, відчувати себе потрібним... [1].

І тут йдеться не про сентиментальну любов, а саме про онтологічне поняття, що відповідає екзистенційним питанням проблем буття. Адже в грецькій мові існує щонайменше 4 визначення, що визначає різні виміри цього відчуття. І кожна з них має своє особливе значення.

Чи ми дизайнери як митці можемо відповісти на цю першочергову потребу кожної людини? Чи задумувалися ви колись, що мав на увазі Достоєвський у своїй фразі «Краса рятує світ» [2] і чому вона стала культовою.

Іспанський художник Кіко Аргуельо у своїх нотатках пише: «Без краси ми не могли б жити. Через неї ми відчуваємо естетичне відчуття, «анонімне» задоволення, яке нам «хтось» дає. В красі творіння присутня любов Творця. Гармонія світла, яке обіймає речі і впорядковує все для добра. Світло, колір, математичний порядок, що розподіляє простори, поверхні, тканини, різні форми, невичерпні в своїй безкінечній геніальності, яка в нас переливається, огортає нас... Ми можемо обійтись без багатьох речей, але не без краси. В ній ми помічаємо, що хтось хоче «закохати нас в себе». Робить прекрасні речі для нас тому що нас любить... Краса запрошує нас споглядати... Краса є проявом любові Бога... [3].

Дизайн є головним і найбільш розвиненим видом естетичної діяльності поза мистецтвом. Тому естетика в дизайні як і мистецтві є безумовним пріоритетом загальнолюдських цінностей.

Різноманітність визначень дизайну точно висловив Томас Мальдонадо: Різні філософії дизайну є вираженням різного ставлення до світу. Місце, яке ми відводимо дизайну в світі, залежить від того, як ми розуміємо цей світ...

Теорія дизайну – технічна естетика зароджується ще в середині ХІХ ст., задовго до дизайнерського проектування. Сьогодні її визначають як наукову

дисципліну, яка комплексно досліджує соціально-економічні, естетичні, технічні, ергономічні проблеми формування предметно-просторового середовища та творчу діяльність дизайнера.

Відомий італійський архітектор і дизайнер Д. Понті визначає мету дизайну в створенні світу прекрасних форм, речей, які розкривали б істинний характер нашої цивілізації.

Будь-яке мистецтво відображає дійсність, але не завжди її зображує. У тому, як висловлює себе зодчий, який задум виникає у нього і як втілюється цей задум, завжди відображений дух і стиль епохи.

Естетика дає можливість по-новому поглянути на навколишній архітектурний простір, подивитися на спорудження не тільки з точки зору утилітарної користі, а й естетичну складову зодчества, простежити світоглядні передумови виникнення того або іншого архітектурного стилю.

Пострадянське суспільство особливо потребує середовища, яке мало б нову естетику. Адже мистецтво того часу було частиною великої ідеології, яка не цінувала роль особистості, нехтувала достоїнством окремої людини, а прагнула лише показати велич Радянського Союзу.

Спадок, який нам залишився, – численні будівлі, жахливі, монументальність, яка «придушувє» людину. Культура, що позбавляє належної гідності.

Корнелій Зелінський в своїй праці «Идеология и задачи советской архитектуры» пише: «Уже этот курс на новую технику – явление нового стиля. Эстетика становится на колени. Потом она примиряется. Потом она сдружается. Она одушевляется новым пафосом и новыми ритмами. Для новых людей, психология которых полна будущим производственными отношениями, техника ближе отвечает всему порядку их чувств. Из нее вырастает новый художественный вкус» [4].

Комунізм перекреслив роль митця як особистості. Люди не мали права робити якісь етичні судження, мати власну думку, а тим паче висловлювати і поширювати її.

«Не абсолютные «сокровища» творятся индивидами, когда их «требуєт к священной жертве Аполлон», а новые небывалые еще конструкции преодолеваемой материи строятся человечеством в едином монистическом процессе.

Во-первых, – не «творчество», а «производство», – поправка не существенная, но подсказанная конкретными задачами дня. Во-вторых, – нет этого проклятого деления на «форму» и «содержание», раз речь идет – только о назначении вещи. Поправка – чрезвычайно важная...

...До тех же пор – художник есть солдат на посту социальной и социалистической революции, – в ожидании великого «разводящего» – стой!» [5].

Такою була позиція режиму, що проіснував більше сімдесяти років, з усіма її наслідками – репресіями, винищенням інтелігенції, знищеними храмами. І хоча сучасна архітектура повертається до важливості створення простору для людини, її самовираження та саморозвитку. Величезна кількість

будівель все ще потребує реконструкції, оновлення, нової естетики, яка змінювала б не лише зовнішній вигляд, а й спосіб мислення.

І ми, – художники, архітектори, дизайнери несемо серйозну відповідальність за створення такого простору. Адже можемо промовляти до людей в спосіб настільки делікатний.

У пасторальній конституції «Радість і надія» (Gaudium et spes) Отці підкреслили надзвичайну важливість мистецтва у житті людини: «Насправді вони [митці] намагаються пізнати властиву людині природу, її проблеми і переживання в зусиллі пізнати й удосконалити саму себе і світ; турбуються, щоб побачити її місце в історії і у Всесвіті, зобразити її нещастя та її радості, її потреби та її здібності, і показати кращий стан життя людини». «Краса – ключ до таємниці та заклик до трансцендентності».

Кожний з нас потребує бути оточеним гарними речами. А наша професійна діяльність покликана такі речі створювати. І нехай це буде вокзал, лікарня чи лавка в парку- зробимо їх так, щоб втомлений дідусь або хвора дитина чи засмучена жінка почували себе прийнятими, що хтось дбає про них.

На зв'язок любові з естетичним почуттям вказував Платон, Сократ, Аврелій Августин Блаженний, Ч. Дарвін та багато інших визначних мислителів. Почуття прекрасного – полягає в пізнанні прекрасного.

Йоан Павло II в своєму листі до митців звертає до нас своє вітання і заклик: «Цей світ, в якому ми живемо, потребує краси, щоб не впасти у відчай. Краса, як правда, запалює радість у серцях людей і є цінним плодом, який об'єднує покоління і лучить їх у спільному захопленні, протистоїть старінню, що його приносить час» [6].

Література

1. Тетяна Кучера. Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана / Онтологічні та моральноекзистенційні виміри любові /16 с.
2. Достоевский Ф. Идиот / Федор Достоевский., 2012. – 640 с.
3. Аргуельо К. Заметки (1988-2014) / Кіко Аргуельо. – Вінниця: Нилан-ЛТД, 2017. – 290 с.
4. Говорит Москва [Електронний ресурс] : [веб-сайт].–Електронні дані.– Режим доступу: <https://www.ruthenia.ru/moskva/origins/design/zelinski.htm>. – К. Зелинский. Идеология и задачи советской архитектуры.
5. Говорит Москва [Електронний ресурс] : [веб-сайт]. –Електронні дані.– Режим доступу: <https://www.ruthenia.ru/moskva/art/statii/chuzhak.htm> – Н. Ф. Чужак Под знаком жизнестроения (опыт осознания искусства дня).
6. Йоан Павло II, Лист до митців. Перекл. з італ. Захара Михасюти. – Львів, 1999. – 40 с.